

طرح مرمت شهری بافت مرکز تاریخی کرمانشاه

The Plan of Urban Restoration in the Historic
Texture of Kermanshah

۱. طرح مسئله در شهر کرمانشاه

هسته قدیمی شهر «کرمانشاه» نیز مانند سایر شهرها، با گذر زمان به مکانی با ساختاری گسیخته، چه ذهنی و چه عینی، مبدل شده است. با شناخت و بررسی مفاهیم وجودی و معانی ساختار کالبدی - فضایی این شهر، با مفهوم مکانی جدید مواجه می‌شویم. مکانی با ساختار کالبدی گسسته و به نحوی شتابان در حال پوسیدن و اضمحلال.

در این مکان، دیگر هیچ احساس و ادراکی از محله‌هایی به مثابه مکان‌های با هویت و مملو از خاطره‌ها، وقایع و حوادث به یاد ماندنی وجود ندارد و دیگر هیچگاه فضای آشنا ادراک نخواهد شد. مکانهای مرجع از میان رفته و ریشه‌های آشنایی با فضای شهری از میان برداشته شده است.^(۱)

گسیختگی سیمای کالبدی بافت، فرسودگی ساختمان‌ها، درهم ریختگی چهره، شالوده و نشانه‌های شهری سبب شده است که مکان از حیات تهی گردد. دیگر نمی‌توان ویژگی فضایی - کالبدی محیط شهری را از طریق قابلیت‌های بصری و تصویر ذهنی تشریح کرد. و ترکیب عناصر این محدوده نشانگر کثرتی خالی از وحدت است.

ترکیب عناصر و فرمهای متفاوت شبکه‌های ارتباطی سواره، پیاده، بازار بزرگ و تاریخی شهر، رودخانه شهر، «آبشوران» و سرانجام، بناهای با ارزش تاریخی همجوار آنها، سر در آشفتگی دارد و نه تنها استخوان‌بندی اصلی و یکدستی را ارائه نمی‌دهد بلکه ناهنجاریهایی را نیز در سازمان فضایی (سه بُعدی) شهر ایجاد کرده است.

بافت قدیم «کرمانشاه»، به دو شکل، هم به صورت مطالعات و بررسی کتابخانه‌ایی و هم میدانی (در محل) انجام شد و مشکلات و امکانات مربوط به ویژگی‌های کالبدی، عملکردی و دسترسی‌ها دسته‌بندی گردید. (جدول شماره ۱، مشکلات و امکانات.)

۲ - چارچوب نظری طرح

چارچوب نظری طرح بر پایه سه نظریه معروف، از سه اندیشمند امور شهری «کریستوفر الکساندر»^(۲)، «ادموند بیکن»^(۳) و «کوین لینچ»^(۴)، استوار شد، بدین شرح:

الف - نظریه «کلیت رشد یابنده» - «کریستوفر الکساندر»
این نظریه، بر پایه مفهوم استخوان‌بندی شهر و ساختارگرایی در طراحی بنا شده و احساس حیات و زنده بودن در شهرها را مطرح می‌کند، امری که ناشی از کیفیت ساختاری خاصی است که در شهرهای قدیمی یافت می‌شود. بر این مبنای شهر کلی واحد است که تحت شرایط کلیت خود

مهندس شیوا اسدالهی
مشاور طرح: دکتر سید محسن حبیبی

رشد می‌کند و این ویژگی نه تنها در بزرگترین مقیاس، بلکه در هر یک از جزئیات آنها نیز احساس می‌شود. (۵) و بدین ترتیب کلیت رشد یابنده دارای کنترلی از درون می‌شود (۶).

ساختار «کلیت رشد یابنده» را می‌توان به کمک برخی فرضیه‌ها، به این ترتیب بیان کرد:

۱. هر دو ساخت جزء و کل به تدریج رشد می‌کنند و گسترش می‌یابند؛
۲. سیر تحول کل قابل پیش‌بینی نیست؛
۳. کل، دارای ساختاری منسجم است و هر یک از اجزاء نیز در محدوده خود یک کل است؛
۴. کل در محدوده خود و به هنگام تماس با انسان عمیق‌ترین احساسات را در او برمی‌انگیزد.

ب - «نظریه ساماندهی استخوان‌بندی اصلی شهر» - «ادموند بیکن»

در این نظریه، تاثیر رشد شهر بر شهر، با برخورداری از انگاره‌ای روشن از استخوان‌بندی شهر، شرح داده می‌شود. و بدین ترتیب هر بخش از شهر قادر خواهد بود که در پیوند با استخوان‌بندی اصلی، در سطح وسیعی گسترش و تداوم یابد و قابلیت تغییر و اصلاح داشته باشد. (۷)

بیکن در این نظریه، انطباق و هماهنگی سیستم حرکت و تحول شهر را با مختصات جغرافیایی و طبیعی آن ضروری دانسته و این اقدام را ابزاری مناسب برای تاکید و افزایش جلوه بصری و بخشیدن مفهومی جدید به ساختمان‌های عمومی و یادمانهای تاریخی شهر می‌داند.

بنابراین نظریه، در طراحی سیستم حرکتی باید سرعت حرکت را نیز در نظر گرفت و از این طریق است که می‌توان به ایجاد نقاطی کانونی از عناصر نمادین مبادرت ورزید. (۸)

نظریه طراحی «استخوان‌بندی اصلی شهر» را می‌توان به کمک برخی فرضیه‌ها چنین بیان کرد:

۱. برای تاثیر رشد شهر بر شهر، لازم است در ابتدا تعریفی روشن از استخوان‌بندی شهر به دست داد.
۲. در طرح استخوان‌بندی مرکز شهر، عناصر شهری در یک نظام سه بعدی جامع از سازماندهی فضایی، درهم بافته شده و تمرکزی شدید از فعالیت سیستم‌های حرکتی در سطوح مختلف، اعم از سواره و پیاده، اتفاق می‌افتد؛
۳. طراحی استخوان‌بندی اصلی شهر می‌تواند به کمک طراحی سیستم حرکت، میسر شود؛
۴. طراحی استخوان‌بندی اصلی شهر، از طریق یک سیستم حرکتی جهت‌دار از قدرتی برخوردار

می‌شود که نه تنها در احیای استخوان‌بندی، بلکه در تاثیر بر اذهان و حواس استفاده‌کنندگان و عابران نیز مؤثر می‌افتد.

۵. فرم شهر از طرح استخوان‌بندی اصلی شهر سرچشمه می‌گیرد و خود را بر آن تحمیل نمی‌کند؛

۶. پیچیدگیهای ترکیب عناصر کالبدی - فضایی در یک منطقه شهری، می‌تواند کلیت واحدی را بیان دارد.

۷. طراحی استخوان‌بندی اصلی شهر شامل دو عنصر اساسی است: مسیرهای حرکت، و توده‌هایی ساختمانی.

ج - نظریه ادراک بصری و سیمای شهری - «کونین لینچ»

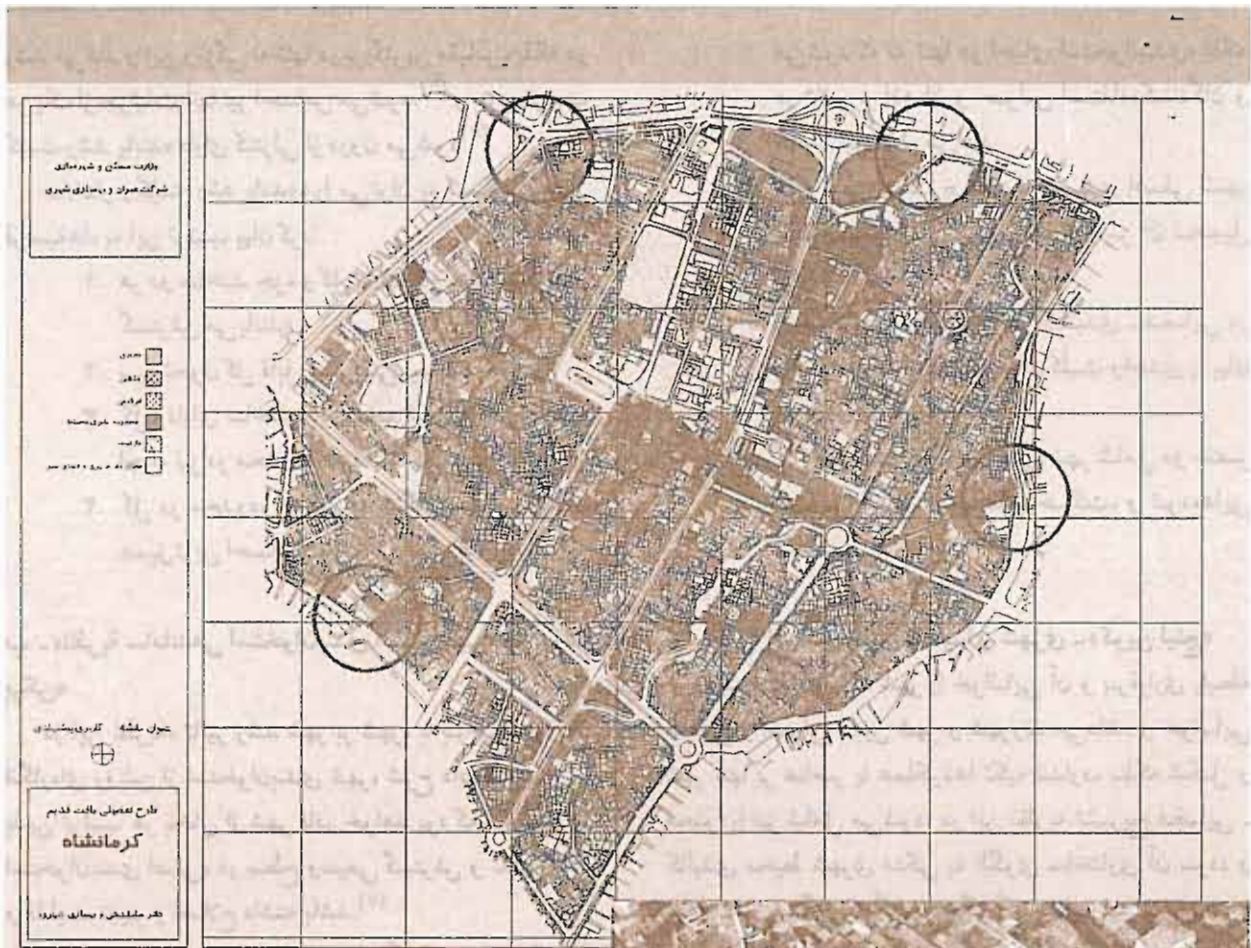
«لینچ» کلید ادراک شهر را خوانایی آن و برقراری رابطه منطقی و اصولی مابین شهر و شهروند می‌داند. و خوانایی شهر تنها بر عناصر یا عملکردها تکیه ندارد، بلکه شکل و محتوا را نیز شامل می‌شود. در این نظریه تشریح فضایی - کالبدی محیط شهری متکی به الگوی ساختاری آن بوده و شکل هر زیستگاه بستگی به چگونگی تنظیم فضایی میان دو جزء تشکیل دهنده آن، یعنی مردم در حال فعالیت و تسهیلات و تجهیزات کالبدی دارد. پیوستگی و یکپارچگی هر قسمت با قسمت دیگر، احساس پیوستگی درونی اجزاء از هر جهت و در هر سطح و وجود سلسله مراتب بصری از دیگر جنبه مهم این نظریه است.

نظریه قوانین ادراک بصری را می‌توان چنین بیان کرد:

۱. ایجاد خوانایی، تصویری ذهنی از شهر، که در ذهن فرد، اعم از پیاده و یا سواره نقش می‌بندد؛
۲. ساختار و هویت که الگوهای قابل تشخیص و پیوسته از فضاها و ساختمان‌ها و بلوکهای شهری به شمار می‌آید.
۳. قابلیت تصور یا تجسم، به واسطه ادراک فضاها و شهری و تجزیه آن، صورت می‌گیرد.

۳. نظریه و فرضیه پیشنهادی

در رهیافت نخست، «رشد شهر در درون» (کلیت رشد یابنده) خود این امکان را به وجود می‌آورد که شهرسازی جدید و طراحی شهری در فضایی واقعی صورت گیرد و بجای سرمایه‌گذاری در عرصه‌های خارج شهر و ایجاد ارتباطات برون شهری، سرمایه‌گذاری در درون شهر انجام پذیرد. (۹)

رهیافت دوم، ساماندهی «استخوان بندی شهر» به منزله شالوده بنیادین توسعه شهری را در دستور کار قرار می دهد و رهیافت سوم، «ادراک بصری - سیمای شهری» به منظور سازماندهی سلسله مراتب بصری را مطرح می کند. بنابراین لازم به نظر می رسد که این سه رهیافت یعنی «استخوان بندی فضای»، «توسعه شهر از درون»؛ و «تصاویر ذهنی و بصری» به صورت نظریه ای واحد مطرح شود.

ساختار و چارچوب نظریه پیشنهادی را می توان به این ترتیب بیان کرد:

۱. پرداختن به درون شهر و رشد آن از درون، پراکنشی مجدد انسان و فعالیت در فضا را به صورت تدریجی مهیا می کند؛
۲. شهر از طرحی وحدت یافته و رشد ساختاری از ذره فضا تا کلان فضا پیروی می کند.
۳. مراکز شهری به مثابه فضای شهری مثبت و فعال، در مقیاس کوچک (حمایت کننده) و در مقیاس بزرگ (پشتیبان کننده) شکل می گیرند.
۴. خوانایی و وضوح فضایی - کالبدی در مقیاس های مطلوب به ادراک بصری از شهر مدد می رساند.

نظریه (رهیافت) پیشنهادی به کمک فرضیه‌های زیر مورد بررسی واقع شد.

۱. مرکز تاریخی شهر، مکان و موقعیت‌های سرشار از خاطره‌های گذشته بوده و می‌تواند سبب‌ساز موقعیت‌های جدیدی برای خاطره‌های امروز باشد.
۲. مرکز تاریخی شهر، مکان ارتباطات فرهنگی بین انسان با انسان، انسان با فضا و فضا با فضا بوده و می‌تواند استقرار فضای شهری و راسته‌های حرکت پیاده را در ربط با این ارتباطات سازمان دهد.
۳. مرکز تاریخی شهر، مکانی منطبق با نیازهای زمان است.
۴. مرکز تاریخی شهر، ساختاری است از سلسله مراتب کالبدی - فضایی کهن و معاصر.
۵. مرکز تاریخی شهر، جایگاه بناهای ارزشمند، یادمانی و ایجادکننده هویت شهری است.

ب. ایجاد کاربری‌های مناسب و سازگار برخوردار از ارتباطی منطقی و تنگاتنگ به منظور دستیابی به بافتی سرزنده، پویا، پرتحرک و فعال، و بازشناسی هویت عملکردی بافت:

- ب.۱. حفظ و تنوع فعالیتها و ماهیتهای گوناگون در محدوده؛
- ب.۲. ایجاد مرکز شهری قوی؛
- ب.۳. تامین فضای باز به اندازه مورد نیاز؛
- پ. تقویت تردد پیاده با ساماندهی شبکه و محورهای اصلی مجهز و پیاده‌رو، و حل معضلات رفت و آمد بافت، در عین تقلیل حجم تردد سواره، و انسانی کردن جریان رفت و آمد؛
- پ.۱. تامین امتداد دسترسی پیوسته پیاده‌روی به عنوان شبکه پیاده شهری؛
- پ.۲. تقویت ارتباط ترددی شرق به غرب و شمال به جنوب در محدوده؛
- پ.۳. حل مسائل دسترسی در محورهای خاص؛

ت. ایجاد خوانایی و وضوح، و ایجاد کشش و جذابیت در عین حرکت در مقیاس مطلوب، و حفظ، احیاء، و اعتلای موقعیتهای فضاها و بناهای یادمانی:

- ت.۱. حفظ و تقویت تنوع فضایی؛
- ت.۲. حفظ و تقویت توپوگرافی؛
- ت.۳. تقویت ارتباط بصری؛

ث. حفظ خاطره و هویت ارزشهای اصیل فرهنگی - اجتماعی، در عین توجه به نیازهای امروزی و بازگرداندن و نگهداشتن ساکنان اصلی بافت و بالا بردن ارزشهای اقتصادی و جذب سرمایه:

- ث.۱. توازن اقتصادی؛
- ث.۲. تنوع اجتماعی؛
- ث.۳. فراهم آوردن زمینه مشارکت بخش خصوصی، دولتی و مردمی؛

ج. ایجاد نظام نظارت و هدایت شهری به منظور توسعه کیفی، هماهنگ با مدیریت شهری مطلوب.

۴. انگاره کلی برنامه‌ریزی و طراحی شهری
انگاره کلی بر مبنای تقسیم‌بندی کالبدی شهر، از انسان (تک خانوار) در کوچکترین عنصر تشکیل دهنده، یعنی

◆ اهداف طرح

۱. حفظ خاطره و هویت ارزشهای اصیل فرهنگی اجتماعی با توجه به نیازهای امروزی.
  ۲. بازگرداندن و نگهداشتن ساکنان اصلی بافت کهن.
  ۳. ارتقاء ارزشهای اقتصادی و اجتماعی مستتر و مستقر در بافت.
  ۴. ارتقاء نظام نظارت و هدایت توسعه شهری در جهت توسعه کیفی و کمی کل شهر.
  ۵. حفظ یکپارچگی شهر و نقش مرکزیت بافت مرکزی در شکل‌گیری ساختار شهر.
  ۶. احیاء و ساماندهی بافت کهن و ارزشمند شهر.
- این اهداف در چهار زمینه اصلی کالبد (فرم)، عملکرد (فعالیت)، شبکه دسترسی (آمد و شد) و ویژگیهای بصری و نشانه‌های شهری (فضا) بررسی شده و نکات زیر گرفته شدند:

الف - ارتقای کیفیت محیط زیست ایمن و سالم، و برقراری پیوند عمیق‌تر مابین انسان و مکان:

- الف.۱. تقویت حضور شهروندان در محدوده؛
- الف.۲. بهبود سیمای کلی محدوده؛
- الف.۳. حفظ هویت شهری متناسب با فرهنگ بومی؛
- الف.۴. حفظ یکپارچگی و انسجام در بافت و ساخت کلی محدوده؛

شواهد معماری و شهرسازی گذشته سبب می‌گردد تا عناصری که هنوز زنده‌اند تقویت شوند و آنها که از میان رفته‌اند ساماندهی مجدد شوند. ایجاد مجدد «راسته پیاده مرکزی شهر» و نقش مسیرهای حرکت و توده‌های ساختمانی در ترکیب استخوان‌بندی اصلی شهر به یکی از اقدامات رشد شهر از درون است.

انگاره رشد شهر از درون سبب می‌گردد که در مجموعه «دستگاه شهری» تنها واحد اندازه‌گیری و تعیین‌کننده، مقیاس انسانی و فضای انسانی باشد^(۱۱).

دیگر اینکه، تقسیمات کالبدی شهر براساس حداقل و حداکثر جمعیتی نگریسته شده است و این در حالی است که مقوله سکونت و تبلور فضایی آن، یعنی «مسکن»، به عنوان ملاتی بین فعالیتهای شهری نقشی اساسی بازی می‌کند و به پراکنش فعالیتهای شهری شکلی منطقی می‌بخشد، و به عنوان کاربری مکمل در مجاورت سایر عملکردها (بخصوص کاربری‌های منعطف - مختلط)، هم در مقیاس ساختار و هم در مقیاس فضا، همخوانی فضایی و شکلی، و تنوع کالبدی - فضایی را حیات می‌بخشد.

به این ترتیب، با محور قرار دادن انسان و حوزه نفوذش تا در هر مقیاس کالبدی و نواحی پیرامونی آن، تقسیمات کالبدی از مقیاس شهر تا بافت مسکونی توزیع می‌شوند، تا در هر مقیاس احساس تعلق و وفاداری و غرور نسبت به محیط پیرامونی پدید آید و احساس تعلق به شهر در هر مقیاس شکل گیرد.

۵. الگوهای پیشنهادی برای مداخله در بافت

الف. الگوی رشد محورها براساس استخوان‌بندی اصلی شهر این الگو با توجه به معیار و خیابان‌های موجود و کاربری‌های مورد نیاز شهر، و انطباق آنها با یکدیگر ارائه شده است. براساس این الگو مکان قرارگیری کاربریها (بخصوص کاربری‌های مختلط) در ارتباط با مکان تقسیم کالبدی خود در کنار معیار، در مقیاس مناسب در نظر گرفته شده است.

این الگو، عناصر شهری را براساس سلسله مراتب به هم پیوسته فضایی با یکدیگر پیوند می‌دهد و هر فضایی را در قلمرو خود کامل می‌کند. این الگو با برقرار کردن ارتباط مابین عناصر اصلی و درهم بافتن آنها (نظیر شبکه‌های ارتباطی، بازار قدیمی و تاریخی، رودخانه آبشوران، بناهای یادمانی و میراث فرهنگی، نشیب و فرازاها) و سایر عناصر عمده درون محلات شکل‌بندی فضایی شهر را رقم می‌زند. این ساختار، با بهم دوختن ابنیه‌های تاریخی و شبکه مسیرهای پیاده، امکان پیوند بخشهای مختلف شهر را فراهم می‌سازد.

«کوچه یا گروه مسکونی» و مجموعه انسانها، در بزرگترین عنصر تشکیل‌دهنده، یعنی «مرکز شهر» تکوین پیدا می‌کند. حضور سلسله مراتب فضایی از خرد فضا تا کلان فضا، عملاً به الگویی خطی - متمرکز منجر می‌شود، و در هر تقسیم شهری، هم تمرکز و هم تسلسل وجود دارد. فضا پیوسته از نقطه (مرکز هر تقسیم کالبدی و تمرکز خدمات) شروع شده، و با شریانه‌های ارتباطی به خود، گسترشی خطی می‌بخشد. و بدین ترتیب در مقیاس شهری سلسله مراتبی از فضاها و شبکه‌های ارتباطی در ارتباط با کاربری‌ها و فعالیتهای بدست داده می‌شود.

عوامل مؤثر در تبیین تقسیمات کالبدی و سلسله مراتب شهری به شرح زیر می‌باشند^(۱۰)

۱. دامنه نوسان. لازم است که تقسیمات کالبدی شهر، در هر رده‌ای، بین حداقل و حداکثر جمعیتی نوسان داشته باشند تا بتوانند به هنگام پیاده شدن در ساخت موجود شهر، از انعطاف لازم برخوردار باشند.

۲. شعاع دسترسی. هر تقسیم کالبدی در مقیاس خودش، حد و حدود مشخصی را بیان می‌کند که از دامنه نوسان جمعیتی آن تقسیم ناشی می‌شود. نوسان گستره این تقسیم، کماکان مبین انعطاف در برنامه‌ریزی و طراحی خواهد بود.

۳. عنصر شاخص. هر تقسیم کالبدی را، نظر به نیازهای انسانی در مقیاسهای متفاوت، عنصری شاخص تبیین می‌کند. این عنصر، در عین حال بیانگر رده خدماتی خاص و مقیاس مطلوب خودش نیز هست، عنصر شاخص، در حقیقت یکی از عناصر توزیعی است که قلب کالبدی - اجتماعی هر تقسیم را تشکیل می‌دهند.

۴. عناصر توزیعی. این عناصر، آن دسته از عناصری‌اند که در هر تقسیم‌بندی کالبدی و برحسب عملکرد خود در شهر، کالبد و فضایی می‌یابند و در مجموع بدنه اصلی حیات زیستی - خدماتی شهر را تشکیل می‌دهند.

در شهری تاریخی مانند کرمانشاه، انگاره رشد و توسعه از درون و تقسیمات کالبدی شهر با مفاهیم ارزشی معماری و بناهای با ارزش معماری چه در حد تک بنا و چه مجموعه‌ای از بناها و یا بافت می‌تواند کارساز باشد، تا زنده بودن بافت، ناشی از کیفیت ساختاری ویژه شهر حس شود. شناسایی

ب. الگو براساس تقسیمات کالبدی

براساس این الگو، طرح شهری به صورت مجموعه‌ای ترکیبی از کاربری‌های مسکونی، تجاری، آموزشی، فرهنگی، ورزشی، پارک و فضای سبز، تفریحی، تفریحی (فراغتی)، و محورهای سبز، پیاده دیده شده است.

در این الگو عناصر تشکیل دهنده تقسیمات کالبدی با توجه به سلسله مراتب جمعیتی، شامل این تقسیمات می‌گردد: واحد مسکونی، محله، برزن، ناحیه و منطقه که در هر مقیاس به شرح زیر تعریف می‌شوند: (۱۲)

◆ عناصر ساختاری محله، شامل:

- عنصر شاخص: در رده خدماتی، فرهنگی، آموزشی با عملکرد مسجد و دبستان.

- عناصر توزیعی: کتابخانه کودک یا کانون پرورش فکری کودکان، واحدهای تجاری خرید روزانه و هفتگی، باجه پست و تلگراف و تلفن، پارک محله‌ای، واحد پزشکی مستقل از تاسیسات و زمینهای ورزشی.

- رفت و آمد: گذر (پیاده اصلی)، شبکه سواره شامل خیابان دور محله‌ای، ایستگاه اتوبوس و ایستگاههای تاکسی تلفنی.

◆ عناصر ساختاری برزن، شامل:

- عنصر شاخص: در رده خدماتی، آموزشی با عملکرد راهنمایی

- عناصر توزیعی: واحد تجاری خرید هفتگی، ماهانه، مرکز بهداشتی - درمانی، شهرداری، اداره برزن، تاسیسات و زمینهای ورزشی.

- رفت و آمد: شبکه سواره، خیابان دور برزن و شبکه پیاده (راسته) برزن.

◆ عناصر ساختاری ناحیه، شامل:

- عنصر شاخص: در رده آموزشی و با عملکرد دبیرستان.

- عناصر توزیعی: واحدهای تجاری خرید ماهانه، درمانگاه و دندانپزشکی، واحدهای اداری، شعبه اداره پست و کلاتری، باشگاه ورزشی، کتابخانه عمومی و پارک ناحیه.

- رفت و آمد: شبکه سواره، خیابان شریانی درجه ۲ (خیابان دور ناحیه)، شبکه پیاده، راسته پیاده ناحیه‌ای.

۶. الگوهای مداخله

راه حل پیشنهادی برای محدوده مرکزی بافت قدیم و تاریخی شهر کرمانشاه، به منظور اقدامات مداخله‌ای، به طور کلی از این قرارند:

ادغام و برقراری پیوندی هماهنگ، بین خیابان مدرس، بازار بزرگ و بافت با ارزش و تاریخی، برای باززنده‌سازی عناصر کالبدی استخوان‌بندی شهر و تحریک رشد شهر از درون

برای این امر راه‌حل‌های متفاوتی از قبیل: طراحی «بافت مرکزی شهر کرمانشاه» و طراحی «هسته تاریخی شهر»، طرح‌های اجرایی ویژه، توصیه‌ها و راهکارها ارائه شده است که در سه گروه عمده به شرح زیر قرار می‌گیرند. (توضیح مربوط به عنوان و محل هر طرح و نوع طراحی، در جدول شماره ۲ درج شده است).

۱. طرح‌های شهری

الف. طرح‌های ویژه شامل: طرح «هسته تاریخی شهر»؛ طرح ساماندهی خیابان مدرس، (به عنوان مهمترین اندام و محور شهری) به صورت مسیر پیاده اصلی مجهز و مرتبط با شبکه پیاده شهری. در این طرح، دسترسی‌ها عمدتاً به صورت تردد و وسایل نقلیه عمومی، وسایل بدون آلودگی و... در نظر گرفته می‌شوند و سرانجام طرح‌هایی که در محدوده‌ها و محوطه‌های آزاد بلافضل محورهای دسترسی قابلیت اجرایی دارند.

ب. طرح ساماندهی بازار بزرگ کرمانشاه، و طرح نوسازی و بازسازی محدوده‌های اطراف راسته بازار و فراهم آوردن دسترسی‌های عمده، از طریق ایجاد کاربری منعطف، با فعالیت‌های مختلط.

۲. طرح‌های اجرایی

استفاده از محوطه‌های تسطیح شده و یارها شده، چه در بافت و چه در مجاورت بناهای تاریخی، و یا در جوار محور طبیعی آبشوران، که نه تنها می‌تواند به منظور ایجاد کاربری‌ها و فعالیت‌های مورد نیاز بافت به کار آید، بلکه امکان ایجاد فضاهای باز شهری را فراهم می‌آورد، تا بتوان ترکیب مطلوبی از توده و فضا را تدارک دید.

۳. توصیه‌ها و راهکارهای مربوط به برنامه‌ریزی و

طراحی «بافت مرکزی شهری»

- تقویت مرکز شهر از طریق درهم آمیختن فعالیت‌ها و کاربری‌ها (عمدتاً به صورت کاربری‌های

- غیرانتفاعی)، و چند عملکردی نمودن فضاها؛
- ایجاد و تقویت فضاهای باز و عمومی شهری، به عنوان مکان شکل‌گیری حیات مدنی و روابط شهری و زندگی؛
- درآمیختن کاربری‌ها و فعالیت‌های متفاوت، با نواحی مسکونی؛
- ترمیم (مرمت) و بازسازی فضاهای شهری موجود، مانند خیابان‌ها و گذرهای تاریخی و مرمتی و به روز کردن بناهای تاریخی مجاور آنها؛
- ترکیب هماهنگ توده‌های ساختمانی جدید مابین ساختمانهای قدیمی و بناهای با ارزش؛
- جانمایی صنایع کوچک و صنایع دستی و خرده‌فروشها برای ایجاد و تقویت فضاهای شهری - ترغیب فعالیت‌های معماری و ساخت و ساز معاصر با توجه به داده‌های معماری بومی؛
- بهره‌گیری گسترده از طراحی شهری برای تعریف کردن فضاها، مشخص کردن حریم‌ها، و تفکیک فضاهای متفاوت از یکدیگر؛
- مشخص کردن محل مناسب برای هر فعالیت، به عنوان نقش بازدارنده و یا هدایت کننده؛
- استفاده از تدابیر و تمهیداتی چون تفکیک زمانی فعالیت‌ها و فضاها، و زمان‌بندی بهره‌گیری از آنها به کمک علائم مناسب؛
- پرهیز از احتمال برخورد و اصطکاک بین فعالیت‌ها در فضاهای شهری متراکم و متنوع
- تاکید بر جداسازی و تفکیک محل‌های توقف (انتظار) از محل‌های عبور؛
- تاکید بر حق تقدم تردد پیاده و وسایل نقلیه عمومی، و سازماندهی مجدد سلسله مراتب شریانها برحسب نیازهای ساکنان؛
- تعریض و اصلاح هندسی گذرهای سواره و پیاده موجود در داخل بافت و استفاده از سنگفرش برای پوشش این معابر؛
- مکان یا بی مناسب ایستگاههای وسایل نقلیه عمومی؛
- ایجاد توقفگاههای عمومی متعدد و کوچک (کم ظرفیت) دور از دید و به صورت شانه‌ای در مجاورت دسترسی‌های اصلی؛
- ایجاد مفصل کالبدی - فضایی در تقاطع دسترسی‌های پیاده و سواره؛
- تعریف کالبدی - فضایی شروع و خاتمه مسیرها،

- اعم از دسترسی‌های سواره و پیاده، هماهنگ با تاریخ و هویت بومی شهر کرمانشاه (مانند ورودی‌ها بازار بزرگ، دروازه‌های دسترسی‌های اصلی و ورودی‌های گذرهای پیاده)؛
  - مرمت و معاصرسازی بافت‌های شهری مجاور مرکز شهر و بافت مرکزی، با توجه به ضوابط میراث فرهنگی و طرح‌های تفصیلی اجرایی؛
  - استفاده از طراحی شهری برای مشخص کردن فضاهای خاص، با عملکردهای خاص، مانند فضاهای مکث، ایستگاه، تفریح، میادین، گره‌ها، محورهای مجهز شهری و...؛
  - سازماندهی و آرایش فضاهای شهری از طریق کشت گیاه و نهال، به صورت خطی و یا متمرکز و بصورت تجهیز شده؛
  - ایجاد فضاهای با نشاط و فضاهای باز شهری در کنار فضای سبز، با تأکید بر کاربرهای تفریحی و فرهنگی؛
  - تشویق و تأکید بر تجمیع قطعات زمین به شکل ساختمانی واحد، با عملکردهای متفاوت و کاربری‌های مختلف؛
  - تشویق خانه‌سازی با تنوع سطوح اشغال و تراکم‌های ساختمانی متفاوت؛
  - تشویق سرمایه‌گذاری برای ارتقای کمی و کیفی ساختمان‌های موجود و معاصرسازی آنها،
  - تشویق سرمایه‌گذاری در دیگر کاربری‌های شهری متمرکز در مرکز شهر؛
- ۱.۳. توصیه و راهکارهای مربوط به هسته تاریخی شهر
- «هسته تاریخی شهر» که در کانون و مرکز بافت، بین خیابان مدرس و افشار طوس از شرق و غرب، میدان جوانشیر (افشار طوس) از جنوب استقرار یافته است. «هسته تاریخی» که به عنوان محدوده طرح ویژه معرفی می‌شود، از ساختاری تاریخی با بناهای قدیمی (یادمانی) و یا کارکردی عمومی تشکیل یافته است. توصیه‌ها و راهکارهای این بخش عبارتند از:
- تمرکز فعالیتها، در عین تنوع در عملکردها در هسته مرکزی، به عنوان قلب ساختار اصلی شهر؛
  - تأکید بر نقش هسته مرکزی به عنوان مرکز اداری، آموزشی، فرهنگی، تجاری، و... در هم آمیختن فعالیتها و چند عملکردی نمودن فضاها؛
  - تمرکز خدمات (دفاتر مرکزی مدیران بازرگانی،

- صنعتی، و دولتی، بانکهای بازرگانی و خدمات مالی) در هسته مرکزی؛
- ترغیب استقرار غذاخوری‌های عمده و جزئی، مهمانسراها، هتل‌ها در هسته مرکزی و به خصوص در پیرامون میدان مرکزی؛
- ارتقای کیفیت فضاهای مسکونی (اعم از موقت و دائم) و مجاورت آنها با کاربری‌ها و فعالیتهای تفریحی - فراغتی؛
- تأکید بر فعالیتهای کسب و کار خرده‌فروشی در هسته مرکزی؛
- تبدیل حرکت‌های سریع به حرکت‌های آرام، و تبدیل حرکت وسایل حمل و نقل شخصی به حمل و نقل عمومی؛
- تأمین ایستگاه‌های حمل و نقل عمومی مناسب برای سوار و پیاده شدن؛
- تأکید بر نقش هسته مرکزی شهر، به عنوان کانون ارتباطات، محل برگزاری نمایشگاهها، مراکز انتشاراتی، رویدادهای عمومی و...؛

پی‌نوشت‌ها:

۱- حبیبی، سیدمحسن، فضای شهری، حیات واقعه‌ای و خاطره‌های جمعی، نشریه علمی پژوهشی صُفَه، شماره ۶۸، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۸.

2- Christopher Alexander

3- Edmund. N. Bacon

4- Kevin Lynch

۵- حمیدی، ملیحه. حبیبی، سیدمحسن. سلیمی، جواد. استخوان‌بندی شهر تهران، جلد اول، معاونت فنی و عمرانی، شهرداری تهران، ۱۳۷۶.

۶- مرجع شماره ۱.

۷- بیکن، ادورند. طراحی شهرها، ترجمه فرزانه طاهری، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۷۶.

۸- حمیدی، ملیحه. حبیبی، سیدمحسن، سلیمی، جواد. استخوان‌بندی شهر تهران، جلد اول، معاونت فنی و عمرانی شهرداری تهران، ۱۳۷۶.

۹- حبیبی، سیدمحسن. ضمیمه‌ای بر تجدیدنظر در طرح جامع شهر «یزد»، ۱۳۶۳.

۱۰- حبیبی، سیدمحسن. ضمیمه‌ای بر تجدیدنظر در طرح جامع شهر «یزد»، ۱۳۶۳.

۱۱- حبیبی، سیدمحسن. ضمیمه‌ای بر تجدیدنظر در طرح جامع شهر «یزد»، ۱۳۶۳.

۱۲- حبیبی، سیدمحسن. مساللی، صدیقه. سرائه کاربری‌های شهری - سازمان ملی زمین و مسکن، دفتر مطالعات زمین و مسکن، ۱۳۷۸.

تجزیه و تحلیل، ارزیابی و ارائه راه‌حل‌های عمران و بهسازی شهری[#]

«بافت مرکز تاریخی کرمانشاه»

جدول شماره ۱

مشکلات	امکانات	معرفی اصول	
<ul style="list-style-type: none"> ● فقدان حفاظت مستمر و مرمت موضعی بناها تاریخی ● متروکه و فرسوده بودن و رها شدن بخش وسیعی از بافت ● فقدان همخوانی و هم‌آهنگی توده‌های ساختمانی، بدشکلی و ناهمبندی ساخت و ساز جدید و ناسازگاری اجزای کالبدی و فقدان طرح معماری و سازه مناسب و بجا ● فقدان و پراکندگی فضای تخریبی ● ترکیب ناهمگون و نامتناسب توده و فضا ● آلودگی محیطی، بصری اطراف رودخانه آبشوران ● وجود توپوگرافی و شیب‌های تند 	<ul style="list-style-type: none"> ● با اهمیت و با ارزش بودن محدوده از زاویه وجود عناصر تاریخی در گره‌های ساختار محله‌ای ● همگنی در ترکیب احجام و سطوح ● وجوه سطوح تخریبی و متروکه ● امکان ساماندهی فضا و کالبد ● بازسازی‌های انجام شده در جای جای بافت ● وجود عناصر طبیعی، رودخانه آبشوران. 	کالبدی (فرم)	طراحی شهری
<ul style="list-style-type: none"> ● کمبود و نابسامانی عملکردهای شهری، اعم از فضاهای اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، تفریحی و ... ● ناسازگار بودن برخی فعالیت‌ها و کاربری‌ها ● فقدان تاسیسات زیربنایی، اثاثیه شهری و بهداشت شهری 	<ul style="list-style-type: none"> ● وجود راسته بازار تاریخی به صورت گسترده ● وجود کاربری‌های متفاوت در جوار یکدیگر ● وجود فضاهای رها شده و بلااستفاده با عملکردهای غیرلازم 	عملکردی (فعالیت)	
<ul style="list-style-type: none"> ● عدم دسترسی اتومبیل در برخی قسمتهای بافت 	<ul style="list-style-type: none"> ● وجود خیابان سرتاسری مدرس ● وجود دسترسی‌ها در پیرامون محدوده ● امکان ایجاد مسیرهای پیاده 	دسترسی و آمد و شد	
<ul style="list-style-type: none"> ● فقدان خوانایی، وضوح و هویت فضایی ● فقدان تفاوت‌های بصری عمده، به عنوان ویژگی شهری برای ایجاد حسن مکان در بافت 	<ul style="list-style-type: none"> ● وجود تپه‌ها و شیب طبیعی در داخل بافت ● وجود بناهای تاریخی 	بصری و نشانه‌های شهری	
<ul style="list-style-type: none"> ● وجود آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای ناهنجار، توأم با بیکاری و عارضه اعتیاد ● فقدان اعتماد سرمایه‌گذاران بخش خصوصی به بازگشت سرمایه خود ● سکونت اقشار با درآمد پائین در محدوده ● بالا بودن نسبت مهاجران و سلطه نگرش و فرهنگ روستایی ● کاهش ارزش زمین و ابنیه ● خروج جمعیت ساکن 	<ul style="list-style-type: none"> ● وجود مراکز اجتماعی، و تا حدودی فعال در محلات 	اجتماعی - اقتصادی	برنامه‌ریزی شهری
<ul style="list-style-type: none"> ● عدم هماهنگی ضوابط و مقررات طرح جامع در ارتباط با کاربری‌های موجود و کاربری‌های مورد نیاز آینده ● عدم اختصاص بودجه‌های عمرانی ● بی‌اعتباری طرح‌ها، ضوابط شهری و مصوبات گذشته ● فقدان دستورالعمل‌های هماهنگ در ارتباط با ساخت و ساز 	<ul style="list-style-type: none"> ● اقدامات سازمانها به منظور برنامه‌ریزی و طراحی عملیات احیای بافت تاریخی و مرمت و حفظ بنا 	موازن حقوقی	

معرفی اصولی	اهداف کلی	راهبردها
کالبد (فرم)	<ul style="list-style-type: none"> ارتقای کیفیت محیط زیست ایمن و سالم و برقراری پیوند عمیق تر مابین انسان و مکان 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد فضای جمعی دلپذیر، زیبا، خوانا، متنوع و باهویت، به مثابه فضایی برای زندگی شهری برقراری پیوند بین بناها و بافت تاریخی با ارزش تاریخی با بافتیهای امروزی به عنوان یک پیکر زنده فعال در استخوان بندی کلی ایجاد بافت همگن در حجم و سطوح، در عین تنوع و الگوگرفتن از مفاهیم معماری با ارزش بر جامانده مشخص کردن طرحهای مداخله، میزان و نوع مداخله - بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت ایجاد سازمان فضایی و ترکیب مطلوب توده و فضا متشکل از فضاهای مصنوعی، فضاهای باز و فضاهای شهری تدوین ضوابط و مقررات ساخت و ساز طراحی ویژه
عملکرد (فعالیت)	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد کاربری های مناسب و سازگار با ارتباطی منطقی و تنگاتنگ، به منظور دستیابی به بافتی سرزنده، پویا، پرتحرک و فعال بازشناسی هویت عملکردی بافت 	<ul style="list-style-type: none"> شناخت کاربری های مورد نیاز ساماندهی و رفع کاربری های مزاحم و هماهنگی منجر به توزیع متعادل و مطلوب فعالیت ها در طول ساعات شبانه روز ایجاد فضایی با عملکردهای مختلف، مانند مسکونی، ورزشی، با همجواری فعالیت های اجتماعی، اقتصادی توسعه و بهسازی مرکز شهری و پروژه های ویژه به عنوان هسته اصلی در عین عدم تمرکز فعالیت ارائه خدمات تاسیسات و تجهیزات زیربنایی استفاده از پتانسیل ها و توان بالقوه و تقویت نقش عناصر شاخص ایجاد فضاهای سبز و باز کوچک و متعدد و نظام بخشیدن به آنها
دسترسی و آمد و شد	<ul style="list-style-type: none"> نفوذ تسرود پیاده با ساماندهی شبکه و محورهای اصلی مجهز پیاده و حل معضلات رفت و آمد بافت، در عین تقلیل حجم تردد سواره انسانی کردن جریان آمد و شد 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد شبکه های پیاده مرکزی شهر، به صورت محورهای جذاب برای تشویق و اشاعه حرکت پیاده ایجاد محیط زیست پاکیزه عاری از آلودگی های وسایل نقلیه ایجاد نقاط ابتدا و انتهای معنی دار در دسترس تقویت نقش وسایل نقلیه عمومی برای کاهش تردد وسایل نقلیه شخصی ایجاد پارکینگ های کوچک و متعدد عمومی دور از دید در بر خیابانها (در انتهای خیابانهای فرعی - شانه ای) ایجاد ایمنی و آسایش فیزیکی و آرامش افراد پیاده
بصری و نشانه های شهری	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد خوانایی و وضوح و پدید آمدن کشش و جذابیت در عین حرکت در مقیاس مطلوب حفظ، احیاء و اعتلای مرفعیتهای فضاها و بناهای یادمانی 	<ul style="list-style-type: none"> حفظ ساختار انداموار بافت و پیروی از شکل زمین، در عین تقویت حس جهت یابی تعویض و یا تکمیل کاربری های بناهای تاریخی با عملکردی غیر منطقی با شرایط امروزی و ایجاد ارتباط مفصلی بین فضاها و بناهای ارزشمند و بافت مجاور آنها. تعبیه طرحهای ویژه شهری در مقیاس طراحی شهری و معماری برای بناها و محدوده های با ارزش تاریخی، به منظور انعکاس فرهنگ، تاریخ و سنن. ارتقای کیفیت حسی و زیباشناختی و تناسب بخشیدن به ترکیب توده و فضا، و خلق فضای شهری و هماهنگی در ارتفاعات در نماها و احجام و سیمای کلی
اجتماعی اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> حفظ خاطره و هویت ارزشهای اصیل فرهنگی اجتماعی، در عین توجه به نیازهای امروزی بازگرداندن و نگهداشتن ساکنان اصلی بافت و بالا بردن ارزشهای اقتصادی و جذب سرمایه 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد تعادل بین انسان، مکان و فعالیت. مطالعه و بررسی پتانسیل های موجود اقتصادی، به منظور جذب سرمایه های راکد در جهت توسعه مشارکت مردم به عنوان مجری اصلی ساخت و ساز با رعایت حقوق شهروندی ایجاد انگیزه های اجتماعی، فرهنگی، ذهنی برای مشارکت مردم در حفظ و بهره گیری از فضا فراهم آوردن زمینه مشارکت بخش خصوصی و دولتی
موازن حقوقی	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد نظام هدایت شهری به منظور توسعه کیفی هماهنگ با مدیریت حقوق شهری 	<ul style="list-style-type: none"> ساختار تشکیلات فرابهرداری حاکم نظارت بر اجرا و رعایت دقیق ضوابط و مقررات حمایت مسئولان به عنوان هدایتگر، کنترل کننده و مدیر، و در اختیار گذاشتن تسهیلات بانکی، اعتباری و قانونی ویژه

طراحی شهری

معرفی اصول	راه حل بلندمدت	راه حل میان مدت	راه حل فوری (اجرایی)
کالبدی (فرم)	<ul style="list-style-type: none"> نوسازی و بازسازی در محدوده‌های اطراف راسته بازار به صورت کاربری مختلط در نظر گرفتن خیابان مدرس به عنوان مهمترین اندام شهری بافت تکمیل عناصر کالبدی استخوان بندی شهری 	<ul style="list-style-type: none"> استفاده از فضاهای تسطیح شده برای ایجاد فضای باز شهری در مقیاس مطلوب ارائه طرحهای پیشنهادی موضعی بناهای رها شده به منظور ایجاد کاربری‌های مورد نیاز تدارک فضاهای باز محله‌ای، ناحیه‌ای، مراکز شهری به عنوان نقاط مکت و تجمع، در ضمن ترکیب مطلوب توده و فضا. 	<ul style="list-style-type: none"> حفاظت و مرمت موضعی بناهای تاریخی و ارزش‌های معماری متناسب سازی و بهسازی بدنه‌ها، برپزه در دسترسی‌های اصلی تغییر کاربری‌های مزاحم موجود در محدوده‌ها با کاربری مختلط مورد نیاز، از جمله کاربری‌های تفریحی، ورزشی، آموزشی انفعال کاربری‌های ناسازگار ایجاد کننده سر و صدا و دود، گرما و غیره، به مکان‌های مناسب دیگر.
عملکرد (فعالیت)	<ul style="list-style-type: none"> ساماندهی دو طرف مسیر رودخانه به عنوان شبکه اصلی فراغتی پیاده و تبدیل آنها به مسیر پیاده‌ساز استفاده مطلوب از آب رودخانه آبشوران ساماندهی بازار بزرگ کرمانشاه ساماندهی استخوان بندی از لحاظ عملکردی 	<ul style="list-style-type: none"> هدایت پسابها و فاضلاب به خارج از مسیر رودخانه آبشوران ایجاد کانالهای هدایت کننده فاضلاب شهری و خانگی در تمام محدوده بافت 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد کنساز، انانیه شهری، باغچه‌آرایی، تابلوها، علائم، نورپردازی ... به ویژه در خیابانهای تعریض شده ساماندهی و قرارگیری کاربری‌های متجانس و هماهنگ در کنار یکدیگر، با فعالیت‌هایی مناسب و محیط سالم اجتماعی - فرهنگی پاکسازی محیطی رودخانه آبشوران تبدیل کاربری مسکونی با ارزش تاریخی به کاربری خدماتی، فرهنگی و ... فراهم کردن تاسیسات زیربنایی ساماندهی میدان در جوار تکیه معاون‌الملک و تکیه بیگلربیگی
دسترسی و آمد و شد	<ul style="list-style-type: none"> اجرای طراحی ویژه خیابان مدرس به صورت مسیر پیاده‌ساز، و امکان دسترسی وسایل نقلیه عمومی بدون آلودگی‌ها ... 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد پارکینگ‌های عمومی متعدد در مجاورت دسترسی مدرس به دور از دید ایجاد دسترسی‌های سواره عمودی (شانه‌ای) به خیابان مدرس ایجاد مفصل ارتباطی با شبکه سواره و پارکینگها ایجاد ورودی در ابتدا و انتهای دسترسی‌ها ایجاد مفصل ارتباطی شبکه با بازار 	<ul style="list-style-type: none"> ساماندهی پل پیاده روی رودخانه آبشوران به منظور ایجاد دسترسی ایمن دوطرفه ساماندهی محورهای پیاده‌ساز در بافت ساماندهی شبکه پیاده تاریخی مکان‌یابی پارکینگ‌های جانبی متعدد و کوچک در زیرزمین در جوار خیابان مدرس نورپردازی خیابان اعم از سواره‌روها و پیاده‌روها جایگاه مناسب ایستگاههای وسایل نقلیه عمومی و توقفگاههای تاکسی و مشابه آن ساماندهی ورودی‌های بازار بزرگ استفاده مناسب از فراز و نشیب‌ها ساماندهی محورهای دسترسی سواره و پیاده
بصری و نشانه‌های شهری	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد نشانه‌ها و بناهای نمادی در بافت 	<ul style="list-style-type: none"> ساماندهی نماها و حاشیه دسترسی‌ها اجرای مفاصل و فضاهای ارتباطی خوانا و واضح 	<ul style="list-style-type: none"> ساماندهی ورودی‌های با هویت در مداخل بازار ایجاد محورهای دید مناسب به تپه‌ها به عنوان ویژگی سیمای شهر و زمین‌آرایی روی شیپها ایجاد محورهای دید در محورهای دسترسی به عنوان نماد شهری به منظور مشخص کردن مسیر حرکت
برنامه ریزی شهری	<ul style="list-style-type: none"> برابر کردن ارزش املاک در نواحی مختلف شهری بازنگری آئین‌نامه‌ها و دستورالعملهای تدوین شده و به روز کردن آنها 	<ul style="list-style-type: none"> اجرای قوانین از طریق شهرداری از بابت هدایت و حمایت بهسازی و نوسازی مردمی ایجاد «سازمان عمران بافت قدیم» به عنوان نهاد مسئول «بافت مرکز تاریخی شهر کرمانشاه» 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد تسهیلات رفاه عمرمی شهروندان به منظور نیل به ساختار اجتماعی و عدالت اجتماعی مردم در بافت تدوین ضوابط و مقررات برای هدایت طرحهای مرمتی اعم از بناها و یا محیطهای شهری وضع و تدوین ضوابط و مقررات کاربری زمین و نظام کاربریها

پروژه‌های پیشنهادی*
مناطق و محورهای مهم و نیازمند عملیات اجرایی
برحسب الویت مداخله
جدول شماره ۲

اولویت بندی اجرایی	عنوان و محل طرح	نوع طراحی
۲	● محور، دسترسی اصلی شمالی و جنوبی خیابان مدرس	○ طراحی شهری پیاده‌رو، طرح کفسازی، اثابته شهری، نورپردازی و بدنه‌سازی، طرح حفظ و احیاء، طرح مرمتی
۲	● محوطه ابتدایی و انتهایی خیابان مدرس	○ طرح جامع، طراحی شهری و معماری
۱	● محور فیض آباد، مابین میدان جلیلی و خیابان مدرس	○ طراحی شهری، طرح کفسازی، اثابته شهری، نورپردازی، بدنه‌سازی، طرح مرمتی
۲	● محوطه آزاد مقابل تکیه معاون‌الملک	○ طراحی شهری میدان، طرح کفسازی، اثابته شهری، نورپردازی، بدنه‌سازی، طرح مرمتی، طرح معماری
۱	● مفصل ارتباطی تکیه بیگلربیگی با خیابان احدائی و خیابان مدرس	○ طراحی شهری، طرح کفسازی، اثابته شهری، نورپردازی و بدنه‌سازی، طرح مرمتی
۲	● چهارراه مدرس، تقاطع خیابان مطهری با خیابان مدرس (چهارراه اجاق)	○ طراحی شهری تقاطع، طرح کفسازی، بدنه‌سازی (جزئیات)
۱ و ۲	● محوطه‌های جهت پارکینگ‌های عمومی متعدد زیرزمینی در مجاورت خیابان مدرس	○ ساماندهی و طراحی شهری و طراحی جزئیات شهری
۱	● محور پیاده بازار و مداخلهای ورودی آن	○ طراحی شهری پیاده‌رو، طرح کفسازی، بدنه‌سازی
۱	● طرح حفظ و احیای بناهای با ارزش موجود	○ طرح حفظ و احیاء، طرح مرمتی، طراحی شهری
۱ و ۲	● محوطه بلافصل در مجاورت رودخانه آبشوران و پاکسازی داخل و بدنه آن	○ طراحی شهری پیاده‌رو، طرح کفسازی، بدنه‌سازی، اثابته شهری و نورپردازی
۲	● محوطه میدان جوانشیر (خیابان افشار طوس)، میدان مرکزی بافت قدیم	○ طراحی شهری میدان و پیاده‌رو، طرح معماری، طرح کفسازی، اثابته شهری و نورپردازی، باغچه‌آرایی.
۲	● محوطه‌هایی در مجاورت دسترسی‌ها، اعم از محورهای اصلی سواره و یا شبکه‌های پیاده بافت و سایر پروژه‌های ویژه	○ طراحی شهری میدان، طرح معماری، طرح کفسازی، بدنه‌سازی، اثابته شهری و نورپردازی، باغچه‌آرایی، طرح مرمتی، طرح حفظ و احیاء
۳	● مجموعه تاریک بازار	○ طراحی شهری و معماری
۳	● ساماندهی بازارچال حسن خان (ادامه بازار بزرگ کرمانشاه)	○ طرح حفظ و احیاء، طرح مرمتی، طراحی شهری